

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Alžběta Poláková: Obraz Jidáše Iškariotského v soudobém bádání a kulturních kontextech
HTF UK Praha 2020.

Popis diplomové práce

Diplomová práce má 111 stran, včetně třiceti výtvarných příloh (digitální reprodukce). Dvojjazyčný název, anotace, klíčová slova a abstrakt (v závěru práce nahrazuje Summary). Seznam zkratk a citovaných institucí. Desetinně tříděný obsah: pět kapitol + 21 podkapitol + úvod + závěr. Strukturovaný a abecedně řazený seznam literatury obsahuje většinou české a anglické tištěné i elektronické monografie (i odborné články v periodikách), vždy moderní a relevantní k oběma tématům, které se ve své diplomové práci snaží propojit (literární úvod do raně křesťanské literatury + umělecké zpracování tématu Jidáš). Poznámkový aparát končí na str. 69 poznámkou č. 249. Všechny formální náležitosti tak byly splněny.

Hodnocení diplomové práce

Alžběta Poláková ve své diplomové práci pokračuje v tématu, který otevřela již svou bakalářskou prací, jejíž těžiště bylo v biblických a gnostických textech věnujících se postavě Jidáše. Na bakalářskou práci často odkazuje, aby ukázala, nač navazuje. Ačkoli výsledky svého předchozího zkoumání v úvodních kapitolách shrnuje, tak tento důraz na kontinuitu nijak neoslabil samostatnost diplomové práce. Z literárně kritického hlediska je záběr reflektované literatury tvořící obraz Jidáše v diplomové práci mnohem širší. Východiskem jí sice jsou zprávy v evangeliích, ale podstatnou roli v její reflexi Jidášovy postavy sehrála publikace Bartha Ehremana: Ztracené evangelium Jidáše Iškariotského (2006). Díky ní se v diplomové práci často kriticky vyrovnává s různými literárními i uměleckými karikaturami Jidáše.

Diplomová práce má dvě části: Jidášova postava v křesťanské literatuře a Jidášova postava ve výtvarném umění + ve filmu (umělecké ztvárnění Jidášovy postavy). V obou částech studentka pracuje s odbornou literaturou (první část má dokonce rysy kompilace). V obou částech studentka zohledňuje širší kulturní a společenský diskurz doby, v němž díla vznikala (tak zřejmě studentka rozumí výrazu sociální paměť). Právě tento zájem na otevření vlivu Jidášovy postavy v kultuře obecně (nejen v náboženskosti a nejen v literatuře) obě části diplomové práce vhodně propojuje. Nadto studentka poznatky z části teoretické (literární) dobře užívá i v části praktické (výtvarné, umělecké).

Za cenné považuji (a) soustavné upozorňování na antisemitské rysy těchto karikatur s ohledem na to, že Jidášova postava neumožňuje jednoznačnou interpretaci; (b) kritické vyrovnávání se s ústní tradicí (sociální paměť) i s náboženskou propagandou; (c) zpřístupnění v Čechách neznámého textu etiopské Knihy kohouta; (d) zájem na odkrytí různých interpretací Jidášovy postavy (studentka je těmto interpretacím otevřená a předem žádnou nevyklučuje ani nezpochybňuje); (e) analýzu výtvarných motivů v obrazech, kde je postava Jidáše přítomna. K té jsou velice vhodné připojené přílohy. Studentka však učinila jen omezený výběr obrazů a téma by si zasloužilo širší a obecnější reflexi – a to klidně na úkor osmi uvedených filmů. Zde, ačkoli se studentka snaží film určitým převyprávěním zpřístupnit, je díky nepřístupnosti (či nedostatečné znalosti) filmové tvorby její charakteristika Jidášovy postavy torzovitá a velmi subjektivní. Nejsm si jist, zda by vůbec kap. 5 (Ježíš ve filmu) měla být součástí odevzdané diplomové práce, tj. zda již nepatří jen na školy, kde se vyučují dějiny umění.

K obhajobě předkládám pouze podněty formálního rázu, neboť koncepčně, obsahově i metodologicky je diplomová práce zpracována dobře:

“ Asi bych v diplomové práci neuváděl sloveso spekulovat – zdá se mi, že odbornou práci znevažuje. Máte nějaký důvod, proč jej používáte?

“ Proč vůbec uvádíte, Alžběto, hebrejská slova v poznámkách (28.55.97), když jednak píšete, že je uvádět nebudete a když s nimi ani nepracujete? Pokud mají ilustrativní podobu, pak (myslím) zcela postačí výtvarné přílohy.

“ Poznámky 67-87 zbytečně zbytnují poznámkový aparát (lepší je mít tyto údaje přímo v textu – v závorce).

“ Nerozumím, proč by z posledního místa ve výčtu Ježíšových učedníků mělo vyplývat, že Jidášova „postava bude nějakým způsobem významná ... že bude mít na další děj zásadní vliv“ (str. 15). To, prosím vysvětlete při obhajobě, Alžběto.

“ Z věty, kterou má na str. 44 vysvětlit pozn. 153 zbyla jen dvě slova „Záměr autora“. Zbytek vypadnul. Co jste chtěla říci a co tam mělo být napsáno, Alžběto?

“ Co chcete říci druhou větou ve druhém odstavci na str. 49, zejména formulací „prostřednictvím synkretismu“? Vysvětlete, prosím vše při obhajobě, Alžběto.

Diplomová práce Alžběty Polákové je zajímavou ilustrací mezioborového studia, tedy dokladem propojení novozákonní biblistiky, církevních dějin, dějin umění a současné kulturologie (filmové kritiky). Práce je dobře založena na odborné literatuře a studentka dobře prokázala, že se ve zkoumané problematice orientuje a že s odbornou literaturou umí pracovat. Zváží-li komise, že na mé podněty studentka odpověděla při obhajobě přesvědčivě, vůbec by mě nevadilo ohodnotit její práci jako výtečnou (1).

Jiří Beneš

V Praze, dne 24.8.2020